Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС.: HEnderson 5-8740

РІК LXII. - Ч. 12. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 20-го СІЧНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ—FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, JANUARY 20, 1955. No. 12. VOL. LXII.

БОЇ В КОСТА РІКА ПРОДОВЖУЮТЬСЯ

НІКАРАҐВА ДІСТАЛА 21 ЛІТАК І БАГАТО ЗБРОЇ З ШВЕЦІЇ

Сан Хозе, Коста Ріка. — Урядові війська знову продовжують боротьбу проти повстанців, яка була припинилася на деякий час. Повстанці тримаються ще коло Ля Круз, де, як повідомляють із Генерального Штабу, ведуться завзяті бої на північ від цього міста, що лежить на Міжамериканській автостраді. Уряд повідомив про зловлення одного з ватажків повстанців Міґуела Руїза, який був на початку повстання зайняв місто Віллю Квесаду, яке тепер вже є вільне. Досі не відомо, де знаходиться один літак повстанців, бо три інші їхні літаки зараз після прибуття американських літаків перелетіли на нікараґвайську територію, де їх інтерновано. Урядові летуни з поспіхом вивчають, як обслуговувати американські літаки, на яких вже 19 січня мають почати бойову акцію. Поява американських літаків може вирішить цю маленьку війну, в якій досі мали перевагу повстанці, бо мали в своїй „армії" чотири літаки старого типу. Одночасно повстанське радіо повідомляє, що нова їхня група висіла на узбережжі коло міста Лімон. Ця група має бути сильна на 200 повстанців. Це саме радіо повідомляє, що до Коста Ріки вислала команда повстанців підкріплення, яке виносить 300 бойовиків. Це підкріплення мало прибути в район Ля Круз. Але Генеральний Штаб повідомляє, що йому нічого не відомо про нову висадку повстанців, бо з Лімон повідомляють, що там спокійно. Генеральний Штаб повідомляє, що командант повстанців, 27-річний син бувшого президента, Теодоро Пікадо молодший, вбитий під час бойових дій, а з ним згинули в боях і 34 повстанці. Ці втрати повстанців були в околиці Санта Роза, де з урядових військ згинули чотири вояки, а 18 були поранені. Уряд повідомляє що йому відомо про те, що повстанцями командує син нікараґвайського президента і шеф штабу Нікараґви — полковник Анастазіо Сомоза, молодший. Полковник Сомоза вітав в столиці Нікараґви Манаґуї контрольну комісію Організації Американських Держав.

З Нікараґви повідомляють, що ця країна дістала 21 бойовий літак типу F-51 і неозначене число кулеметів, які уряд закупив був ще минулого року в Швеції. Цю зброю поспішно виладовують у порті Корінто. Президент Нікараґви заявив, що треба буде місяця часу, щоб ці літаки були готові до дії. Президент Сомоза заявив, що ЗДА продали урядові Коста Ріки недавно чотири літаки. Він реаґував на заяву президента Коста Ріки, який хвалився, що буде атакувати Нікараґву при допомозі американських літаків і остерігав, що президент Фіґерес може викликати міжнародну війну. Він казав, що ніколи не може буди миру між нашими державами, як довго буде урядувати президент Фіґерес.

Бравнелл домагається вищої кари за підбурювання

Вашинґтон. — Генеральний прокуратор Герберт Бравнелл вніс до Конґресу законопроєкт, в якому домагається вищої кари для тих осіб, які підбурюють населення до виступів проти законів. Бравнелл пропонує збільшити кару за підбурювання до 20 років тюрми і до 20,000 долярів гривни. Якщо Конґрес ухвалить цей законопроєкт, то дотеперішня кара за підбурювання збільшиться в деяких випадках у два рази, а в деяких аж в чотири рази. Досі були такі кари за різні роди підбурювання: 1. За змову до підбурювання — 6 років тюрми і 5,000 долярів гривни. 2. За накликування до скинення уряду — 10 років тюрми і 10,000 дол. гривни. За змову до виступів, які відносяться до накликування повалити уряд — п'ять років тюрми і 10,000 гривни. Ці кари вважає Бравнелл за недостатні, бо дуже часто одну третю дарується засудженому, якщо він добре поводиться в тюрмі. Бравнелл просив в окремих листах до провідника Сенату віце-президента Ричарда М. Ніксона і спікера Палати Репрезентантів Сема Рейберна, щоб обидві палати прихильно поставилися до його законопроєкту.

ЗДА сильніші від можливого аґресора

Ню Йорк, Н. Й. — Асистент секретаря оборони Г. Струве Генсел заявив в Економічному Клюбі в Ню Йорку, що ЗДА можуть відбити всяку аґресію і гостро покарати напасника, якщо б він відважився напасти на Америку. Багато людей, — сказав Генсен, — не розуміють американської закордонної політики, яка змагає до того, щоб запевнити волю вільним народам і зберегти демократичну форму уряду. Для запевнення безпеки і миру в світі ЗДА бажають зберегти свої вільні інституції. „Ми приготовляємось до успішної боротьби, коли загроза війни збільшиться так, що треба буде воювати. В військово-обороному секторові, американці шукають собі союзників і збірної оборони проти небезпеки. Ми є деколи за великі ідеалісти, щоб визнати, що від сили залежить успіх або неуспіх у взаєминах із світом. ЗДА далеко сильніші від того ворога, який їм загрожує" — сказав Генсел.

В АМЕРИЦІ

● **Республіканський сенатор** Беррі М. Ґолдвотер, який має бути головою Республіканської Виборчої Сенатської Комісії в 1956 році, заявив, що Айзенгавер таки кандидуватиме на президента в найближчих виборах, щоб закінчити свою програму, якої не зможе здійснити впродовж чотирирічної президентури.

● **В минулому році** до ЗДА прибув тільки 21,531 порторіканець, що є найменшим числом від 1945 р., коли до цієї країни прибули 13,573 особи з Порто Ріко. В 1953 році до ЗДА прибули з цієї країни 69,724 особи. Причина цього явища: покращання економіки в Порто Ріко.

● **В попередньому тижні** збільшилося число нещасливих випадків в автових катастрофах в Ню Йорку. Всіх випадків було 532, а минулого року в тому самому тижні тільки 372; про цьому вбитих — 8 (5); поранених — 685 (511). Від 1 до 16 січня цього року в автових катастрофах було поранених — 1,239, а вбитих — 20 осіб.

● **В Ню Бронсвіку, Ню Дж.,** 12,000 вояків і летунів добровільно випробовуватимуть 11 різних ліків проти морської хвороби. Випробовування відбуватиметься від січня до березня, після чого будуть проголошені вислідн, які ліки найкраще допомагають при цій недузі.

● **В запропонованому** президентом Айзенгавером бюджеті на 1956 рік на кожний доляр мають складатися такі прибутки: 48 центів з прибуткових податків, 26 — з податків від корпорацій, 15 — з акциз, 7 — з мита і 4 центи з заборгування. Цей доляр витрачатиме державна скарбниця в такий спосіб: 65 центів — на державну оборону і безпеку, 24 цента — на ветеранів, відсотки від заборгуваних, на допомогу стейтам і т. п.; 11 центів— всі інші видатки.

● **Великий американський** літак морської фльоти під час мряки впав у воду в затоці св. Лаврентія, і 13 осіб, які летіли в ньому, мабуть втопилися. Усі розшуки не дали ніяких наслідків.

ОФІЦІЯЛЬНО ПРОГОЛОШЕНО УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ У СТЕЙТІ І МІСТІ НЮ ЙОРКУ

ГУБЕРНАТОР ГАРРИМАН І ПОСАДНИК ВАҐНЕР ПІДПИСАЛИ ПРОКЛЯМАЦІЇ; УКРАЇНСЬКИЙ ПРАПОР ПОВІВАТИМЕ НА РАТУШІ НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — З нагоди роковин проголошення української державної самостійности і соборности, губернатор стейту Ню Йорку, п. Аверел Гарриман, та посадник міста Ню Йорку п. Роберт Ваґнер, підписали проклямації, проголошуючи день 22-го січня „Українським Днем" у стейті і місті Ню Йорку та закликали населення стейту і міста до відповідного вшанування тих роковин „перемоги української волі". Губернатор Гарриман підписав проклямацію минулого понеділка в капітолю стейтової столиці Олбані, в приявності української делеґації, яку очолював колишній асемблімен та відомий наш громадянин і діяч, адв. Степан Ярема, і в склад якої входили голова УНСоюзу та діючий заст. голови УККомітету п. Дмитро Галичин і головний контролер УНС та голова місцевого Об'єднаного Комітету — Філії УКК, п. Петро Кучма. Наступного дня у вівторок 18-го січня, подібну проклямацію підписав посадник міста Ню Йорку, п. Роберт Ваґнер, у приявності більшої української делеґації, в склад якої входили: Всч.: о. протоігумен Михайло Коґут з католицької парафії св. Юра, Всч. о., мітрат Лев Весоловський з православної парафії св. Володимира, адв. Степан Ярема, п. Петро Кучма, проф. Іван Вовчук, Володимир Бакад, інж. Ярослав Гузар, п. Іван Вививик, п-ні Іванна Бенцаль, п-ні Ірина Повзанюк, та дві дівчинки — Ляриса Заклинська і Ольга Тищук, що вручили посадникові український синьо-жовтий прапор, який, згідно з дорученням посадника Ваґнера, в проголошеному ним „Українському Дні" повіватиме з ратуша цієї світової метрополії поруч зоряного американського прапору. В губернаторській проклямації „Українського Дня" м. ін. сказано:

„22-го січня, 37 років тому була проголошена вільна і незалежна Українська Республіка. Українці і ті, що є українського походження в цілому світі обходитимуть ці роковини, як нагоду для скріплення своєї віри, що там, де люди вірять у волю, деспотизм і тиранія не зможуть довго вдержатись. Упадок Української Народної Республіки не захитав духа, що її створив. Любов до волі живе в серцях українського народу та вдержує його в його спротиві проти жорстокого панування комуністичної тиранії. Тут, в Америці, українські змагання причинилися до скріплення нашої мети і нашої постанови поборювати комуністичне зло, де б воно не появилося. Населення Ню Йорку вітає нагоду вшанувати волелюбний нарід, прилучуючись до святкування тих роковин. Тому я, Аварел Гарриман, губернатор стейту Ню Йорк, оцим проголошую день 22-го січня 1955, як УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ в стейті Ню Йорк та закликаю населення цього стейту прилучитись до співгромадян українського походження в надії і молитві, щоб мир, воля і справедливість були привернені героїчному українському народові, скованому тепер у кайдани комуністичної тиранії..." Підписаний губернатор Аварел Гарриман та прибита Велика Печать стейту Ню Йорку. Подібну декларацію підписав теж посадник Ню Йорку п. Роберт Ваґнер.

Гарріман за збільшення мінімальної платні до 1.25 доляра

Олбані, Н. Й. — Губернатор Аверелл Гарріман закликає представників обох великих партій спільно просити Конґрес збільшити теперішню мінімальну платню, що становить 75 центів за годину, до 1.25 доляра. В цій справі мають внести резолюцію до стейтової леґіслятури стейтовий сенатор Алфред Е. Сантанджело і член нижчої палати Бернард Остін, — обидва демократи. Гарріман вже давніше заявляв, що підвищення мінімальної платні до 1,25 доляра є конечне, щоб втримати економіку на теперішньому рівні. Нюйоркський стейт, — каже він, — мусить втратити деякі підприємства, бо вони перенесуться до південних стейтів, де праця коштує дешевше. Тому цю резолюцію за збільшення мінімальної платні повинні підтримати представники обох партій, бо це є загальна, а не партійна справа. Стейтовий республіканський сенатор Ірл В. Бріджес вніс законопроєкт про підвищення річної платні учителям до 4,000 долярів.

Вилсон за збільшення торгівлі з СССР

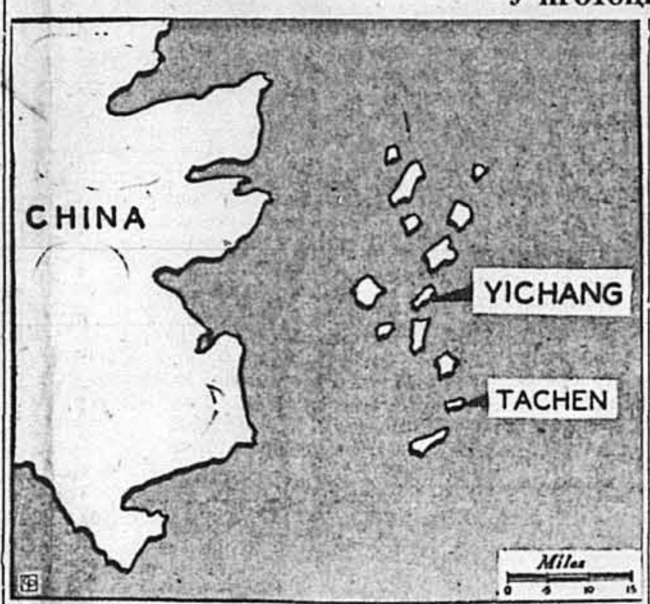
Вашинґтон. — Секретар оборони Чарлз Е. Вилсон зізнавав перед Конґресовою Комісією Способів і Метод і заявився за тим, щоб збільшити торгівлю з комуністичними державами. Цю заяву склав він у зв'язку з зізнаннями, в яких секретар оборони підтримував домагання президента Айзенгавера про полегші для торгівлі з закордоном і про продовження на три роки взаємн. торговельного договору із закордоном. Ця заява Вилсона суперечить його минулорічній заяві, в якій він казав, що, на думку його департаменту, всяке економічне скріплення комуністичних країн майже завжди причиняється і до збільшення їхнього воєнного потенціялу. Вилсон явився на комісії в товаристві секретаря торгівлі Сінклера Вікса, секретаря скарбу Джорджа М. Гомфрі і секретаря праці — Джеймса П. Мічелла. Він заявив, що його департамент підтримує пропозицію Айзенгавера про полегші для торгівлі з закордоном, бо ці полегші матимуть корисний вплив на економіку ЗДА. Вони збільшать продукцію в цій країні. Допоможуть збільшити сирівці, потрібні для оборонної продукції. Скріплять економіку американських союзників. Поширення торгівлі з комуністичними державами, на думку Вилсона, дасть можливість контролювати цю торгівлю вільних держав із країнами, що поза залізною заслоною.

1955-й рік буде рекордовим роком в економіці країни

Ню Йорк, Н. Й. — Президент Корпорації Дженерал Моторс, Гарлов Г. Кертіс, заявив на обіді 500 підприємців і промисловців в готелі „Валдорф-Асторія" в Ню Йорку, що 1955 рік здобуде рекорд в економіці країни. „Передбачаю — сказав він, — що крайова продукція (вартість товарів і праці) в цій країні дійде до 370 більйонів долярів, що буде на три більйони більше в порівнянні з тією сумою, яку передбачається на 1954 рік, і дещо більша від продукції в 1953 році, який був найкращим роком в історії ЗДА. Кертіс гадає, що в цьому році в ЗДА продадуть 6,800,000 особових і тягарових авт, — на 600,000 більше, як у 1954 році. Отже, враховуючи експорт, треба буде випродукувати 7,600,000 авт. Сама Корпорація Дженерал Моторс плянує продати в цьому році авт на 10 більйонів долярів.

КОМУНО-КИТАЙЦІ СИЛОЮ ЗАЙНЯЛИ ОДИН З ОСТРОВІВ ЧІЯН КАЙ-ШЕКА

ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАР ДОЛЛЕС ОБЕЗЦІНЮЄ ЗНАЧЕННЯ ТОГО ВИПАДУ КОМУНІСТИЧНОГО КИТАЮ. — ВІЙСЬКОВІ КОЛА ПЕРЕДБАЧАЮТЬ НАЇЗД КОМУНІСТІВ НА ДАЛЬШІ ОСТРОВИ У ПРОТОЦІ ФОРМОЗИ

Острів Ікіянґ, що має чотири квадратові милі обширу та який належить до опанованих китайськими націоналістами групи островів Тачен, на який зробили десант китайські комуністи, попередивши його сильним бомбардуванням з моря і повітря. В десанті мало взяти участь 3,000 комуно-китайських вояків.

Гонґ Конґ. — Комуно-китайські збройні сили зайняли острів Ікіянґ, що був досі під націонал-китайською адміністрацією. Ікіянґ лежить ледве $7\frac{1}{2}$ миль на північний захід від більшого націонал-китайського острова Тачену і 5 миль від комуністичного острівця Тумен. Захоплення острова Ікіянґ наступило після того, як комуністичне летунство, разом поверх 60 літаків, скинуло коло 200 бомб на той острів й піддало його сильному артилерійському обстрілові з комуно-китайського берега. Після того коло 70 поромів і кораблів перевезли комуно-китайські війська, які висадились на Ікіянґу, переломивши спротив коло двох тисяч націонал-китайських партизанів, що становили залогу того острова. На самому Тачені стоїть залогою одна дивізія реґулярної націонал-китайської армії, силою коло 10,000 люда. Острів Тачен стояв теж під сильним обстрілом, але комуністи не пробували висадитись там. З Тачену зауважено численні вогні на Ікіянґу. Ані комуністичний, ані націонал-китайський камунікат не подають сили комуно-китайських військ, які перевели висадну операцію.

Острів Ікіянґ, як також Тачен, віддалений від Формози, осідку уряду Чіянґ Кай-шека, на поверх 200 миль. Архіпелаг островів Тачен, як також Квімой, не був названий в договорі між ЗДА й націонал-китайським урядом про охорону Формози і Піскадорських островів. Правда, Америка ніколи ясно не сказала, чи комуністична інвазія проти тих островів стрінеться із спротивом збоку Сьомої американської фльоти, стаціонованої на водах Формози, чи ні. Проте те промовчання островів Тачену в згаданому договорі мабуть і заохотило комуно-китайців зробити наїзд на Ікіянґ, щоб у практиці перевірити становище американців. І це комуністам удалося, бо збоку Сьомої фльоти не було ніякої реакції. Державний секретар Доллес заявив на пресовій конференції у вівторок 18 січня, що Ікіянґ не має істотного значення для оборони Формози. Проте, як повідомляє преса, військові чинники дивляться на це інакше, бо вони вважають, що Ікіянґ стане вихідною базою для наїзду на Тачен, а Тачен є форпостом Формози, що сиґналізує наближування комуністичних літаків і кораблів і таким чином безпосередньо спричиняється до оборони Формози. Як дуже цікавляться цими подіями найвищі американські чинники, вказує на це факт, що президент Айзенгавер мав довгу розмову з шефом об'єднаних штабів адміралом Радфордом, після чого півтори години адмірал Радфорд розмовляв з державним секретарем Доллесом. Безпосередній наслідок захоплення того острова комуністами буде — читаємо в перших коментарях американської преси — використання комуно-китайцями тієї події для своєї пропаганди й безумовний зріст престижу комуністів в очах азійських народів.

Англія ще більше прохолола до комуністичного Китаю

Лондон. — Англія звернулась через свого міністра закордонних справ Ідена до всіх далекосхідніх держав із закликом спричинитись до зменшення воєнної небезпеки й закріплення миру в Азії, при чому виразно згадала про комуністичний Китай. Цей заклик Іден зробив у своїй радіопромові про сучасну міжнародну ситуацію й англійську закордонну політику. Тому, що комуністичний Китай був узагалі єдиною країною, про яку Іден згадав поіменно, американські часописи вбачають у цьому загострення англійського курсу супроти комуністичного Китаю. Іден вважає, що поліпшення економічного, соціяльного й культурного стану в державах південного сходу Азії є найкращим засобом у боротьбі проти червоної небезпеки. Він задумує докладно обговорити можливості допомоги Заходу в цих ділянках, коли — після лютневої конференції держав т. зв. Манільського пакту в столиці Сіяму Банґкоку — відвідає деякі далекосхідні столиці. Щодо европейських справ, то Іден підтримує ідею скликання нової конференції з участю Совєтського Союзу про об'єднання Німеччини, але тримається устійненої раніше тактики, щоб таку конференцію відбути аж після ратифікування всіми державами Паризького договору й після того, як Совєти докажуть на ділі зміну своєї політики підписанням мирового договору з Австрією та згодою на дійсно демократичні вибори в Німеччині.

У Парижі радять над проблемою зброї для західніх держав

Париж. — Тут розпочалась конференція в справах продукції й розподілу зброї для семи держав Західньої Европейської Унії. Проводить цим нарадам французький делеґат, генеральний секретар міністерства закордонних справ, Пароді, який оголосив пропозицію французького уряду. Делеґати заінтересованих держав ставляться прихильно до стандартизації зброї, себто введення однорідної зброї для армій всіх семи країн, але неохоче зустріли французьку пропозицію, не знаючи, чого властиво хоче Франція і як вона уявляє собі практично спільний „магазин" зброї для всіх національних армій. Більшість країн ставиться також виразно неґативно до проєкту контролі над продукцією зброї в усіх заінтересованих державах, зокрема рішуче відкидає таку ідею Англія.

Амбасадорка Лус перестерігає проти наслідків митних бар'єрів

Филаделфія. — Амбасадорка ЗДА в Італії, Клер Лус, виголошуючи промову на бенкеті організації продуцентів і купців „Пур Річард Клаб" у Филаделфії, виступила з палкою обороною вільної торгівлі і скасування різних митних бар'єрів для імпорту закордонних товарів до ЗДА. Вона навела три головні арґументи: 1) американська оборона вимагає довозу різних товарів, що виробляються за кордоном, 2) союзники Америки можуть мати для неї вартість тільки тоді, коли будуть заможні, бо тільки тоді зможуть поставити поважну власну військову силу і 3) ті, які мусять вивозити товар і не знаходять можливости дістатись на американський ринок, шукатимуть того ринку поза залізною завісою і скріплюватимуть потенціял ворогів Америки. Члени названого Клюбу щорічно збираються в день народження Бенджаміна Френкліна 17 січня, коли то надається медалю особам найбільш заслуженим для справи міжнародної торгівлі.

Капеля Бандуристів вибирається в концертову подорож

Капеля Бандуристів ім. Т. Шевченка, під мистецьким керівництвом Григорія Китастого і Володимира Божика, вирушає наприкінці січня ц. р. в концертову подорож по північно - східніх стейтах Америки. Капеля відвідає передусім ті міста, яких не можливо було включити в плян минулої ювілейної турі. Концерти відбудуться у Ст. Кетеринс, Онт., Ютіка, Трой-Коговз, Бінґгемптон у стейті Ню Йорк, Вілкс Бери, Аллентавн і Джанставн в Пенсилвенії та в Янґставн і Лорейн — Огайо. В програмі концертів, крім кращих зразків з репертуару Капелі, будуть теж нові, вперше виконувані твори, в тому числі й оригінальна композиція Григорія Китастого на слова Олеся „Нас ждуть".

У Західній Німеччині зростає кампанія проти зброєння

Бонн. — На мурах домів по всіх більших західньо-німецьких містах появились афіші з закликом чинити спротив політиці Аденауера, що змагає до озброєння Західньої Німеччини в союзі з Заходом. Ці афіші розклеїли члени соціял-демократичної партії, яка посилила кампанію проти ратифікування Паризького договору. Водночас на конґресі Баварської Федерації Праці вирішено перевести в цій справі плебісцит між 900,000 членів Федерації. В інших робітничих організаціях на терені Західньої Німеччини також збільшено аґітацію проти озброювання Західньої Німеччини. Закликається одверто бойкотувати набір новобранців до нової армії.

Не хочуть помилувати маляйських комуністів

Куаля Люмпур, Маляї. — У зв'язку з першими загальними виборами на Маляйському півострові, які відбудуться в липні цього року, дві місцеві найбільші політичні партії звернулись до англійської колоніяльної влади з пропозицією проголосити загальну амнестію для комуністичних партизанів, які ще переховуються в джунґлях і роблять звідтіль свої випади. Така амнестія, мовляв, може привести комуністичних партизанів до капітуляції і до включення їх в мирне життя країни. Проте англійські чинники відкинули цю суґестію, прийшовши до переконання, що запеклі комуністи не зречуться дальшої боротьби, слухаючи наказів Пейпінґу та Москви. Загальня амнестія, мовляв, викличе серед комуністів враження, що влада на Маляях почуває себе слабою і запобігає миру у повстанців. Проте, англійська колоніяльна влада заявила, що проголошення амнестії не є виключене після переведення виборів.

В СВІТІ

● **Ватикан** зліквідував свою в'язницю, що її створено в 1929 році на підставі т. зв. Лятиранських пактів, які признавали Ватиканові право суверенної держави, з власним судівництвом. Від 1937-го року ця в'язниця стояла цілком порожньою. Вирішено перетворити її на склад харчів.

● **У народних школах** Польщі, що мала до останньої війни у світі опінію клерикальної, де римо-католицька віра була державною — комуністичний уряд скасував навчання релігії. Діти можуть вчитись її тільки вдома, або в церкві, по неділях.

● **Стрілами** з-поза сирійського кордону вбито вівцю на ізраїльському боці. Цей інцидент став одною з причин скарги до ізраїльсько-сирійської мішаної військової комісії. Зрештою, на кордоні цих країн бувають і поважніші інциденти, з людськими жертвами. Ізраїльсько - арабський кордон і формозька затока — два найнеспокійніші місця у світі, які мають „першенство" навіть перед Кенією, Альжиром і Марокко.

● **У совєтській зоні Відня** арештовано д-ра Альфреда Соколовського, офіційного перекладача і зв'язкового між управою міста Відня й совєтськими правителями з совєтської зони. В цій ролі він працював від 1945 року. Арештовано його, коли він ввійшов до совєтської командатури. Большевики заявили, що Соколовського „підозрівають" у воєнних злочинах.

● **Згідно з останнім** переписом в Англії є 44,480,000 мешканців. В останньому році в цій країні збільшилось число осіб вище від 65-го року життя на 184,000 в порівнянні з попереднім роком, а число дітей нижче від 14 років — на 96,000. Не зважаючи на це, загальне число мешканців зменшилось на 20,000.

● **Поради й пропозиції** 3,000 американських вояків і цивільних працівників при американському війську з Західній Німеччині, схвалені вищим командуванням і застосовані в практиці, заощадили Америці \$4,296,500 впродовж одного року. Всі ті особи, які дали добрі поради, головно щодо спрощування формалістики, яка вимагала часу і людей, дістали дрібні нагороди.

● **Індійський прем'єр Неру** збирається наприкінці червня поїхати до Москви з відвідинами, відповідаючи на давнє запрошення московського уряду.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПРОЄКТ НОВОГО БЮДЖЕТУ

Минулого понеділка президент Айзенгавер запропонував Конґресові проєкт нового бюджету країни на наступний фіскальний рік, що почнеться 1-го липня ц. р. і триватиме до 1-го липня наступного року. В загальному проєкт нового бюджету передбачає 62,408,000,000 долярів видатків, на покриття яких уряд сподівається одержати з податків 60,000,000,000 долярів, отже буде 2,408,000,000 долярів недобору. У видатках найбільша рубрика — 34,000,000,000 долярів, отже більше ніж половина всього бюджету — призначена на оборону.

Негайно після передачі президентом Айзенгавером проєкту нового бюджету, деяка частина публічної опінії почала його критикувати, закидаючи урядові „недодержання обіцянки", що бюджет буде збалянсований. Як же виглядають бюджетові справи на ділі?

Попередня адміністрація залишила була урядові президента Айзенгавера бюджет у висоті 74,3 більйона долярів, при 9,4 більйона долярів дефіциту. Перебираючи цю спадщину, президент Айзенгавер обіцяв — як тоді казали — „акробатичне" збалянсування бюджету в тому напрямі, що будуть зменшені видатки, але при цьому будуть також зменшені податки і буде зменшений дефіцит. Тоді мало хто вірив, що це можливе, але дотеперішній розвиток переконує, що уряд президента Айзенгавера є на найкращій дорозі здійснити свою обіцянку. Сьогодні, в третьому році після перебрання влади, цей уряд зменшив видатки уряду на 11,9 більйона, зменшивши рівночасно податки на 7,5 більйона долярів. Рівночасне зменшення дефіциту з 9,4 більйона долярів на 2,4 більйона — це вже направду майже „акробатична" штука, яку може довершити уряд, що знає, як і до чого змагає. Одна з великих нюйоркських газет, коментуючи запропонований на розгляд Конґресу новий бюджет, порівнює його з плавбою корабля під проводом капітана, який „не тільки знає, куди він пливе, але й здає собі справу, що в такій плавбі, всупереч геометрії, проста лінія не завжди означає найкоротшу віддаль між двома точками".

Сам президент Айзенгавер дав широкі вияснення до поодиноких позицій свого бюджету, стверджуючи при цьому головне: неможливість збалянсування бюджету вже в наступному році диктується потребою більших видатків на оборону, з уваги на „непевність миру". Призначена на оборону позиція в бюджеті говорить про величину і серйозність цієї непевности. Бо, хоч сама Америка має виключно мирні цілі, вона не може й не сміє легковажити червоних ворогів миру та їхнього вичікування пригожої хвилини, щоб могти здійснити свій плян агресії і захоплення світу. Дальші оборонні заходи Америки оправдані і потрібні власне для мирної політики та її ефектовности. Тому й новий проєкт бюджету, не зважаючи на його „тактичну" критику збоку демократів і навіть деяких республіканських діячів, має загальну апробату збоку населення країни.

ВОРКУТСЬКИЙ АРҐУМЕНТ

Відомий і часто цитований журнал „Ю. С. Нюз енд Ворлд Ріпорт" надрукував у своєму виданні з 21-го січня інтерв'ю із звільненим недавно з совєтського невільничого табору у Воркуті американцем Джаном Г. Ноблем. Крім інших інтересних запитів і відповідей, подибуємо там такі:

Запит: Якої національности були в'язні у Воркуті? Відповідь: Більшість з них становили совєтські громадяни, але не росіяни. Більшість з них, я сказав би, становили українці.

Це не перший раз появляється такого роду твердження з найбільш вірогідного для американців власного, американського джерела. Нобел теж потверджує передану вже раніше вістку про бунт в'язнів у Воркуті та про його криваве здавлення. Звичайно, на запит, якої національности були сторожі тих таборів у Воркуті, можна теж почути інтересну відповідь. В дальшому Нобел твердить, що абсолютну більшість в'язнів у Воркуті становили „політичні в'язні". Отже, більшість українців, більшість політичних в'язнів. Висновок простий: бо українців у першу чергу вважає Кремль за своїх ворогів, бо вони справді є його ворогами і проти нього борються, навіть на засланні, в каторжних таборах на Воркуті.

Чи в таких обставинах Воркута не може бути черговим арґументом в справі українського „передрішення", якого все ще не можуть зрозуміти й визнати деякі американські „приватні кола"?

ВУЛЬКАН, ЩО ГРОЗИТЬ ВИБУХОМ

Кардинал Спелман, який від вибуху корейської війни рік-річно переводить Різдвяні свята між американськими вояками на Далекому Сході, а цього року, крім Кореї, Формози й Японії, відвідав ще й південний В'єтнам, сказав, повернувшись до Ню Йорку, що вся Азія являє собою вулькан, який в кожній хвилині може вибухнути. Спелман — не політик і не військовик, але той високий церковний достойник, який має постійні близькі і безпосередні зв'язки з одними й другими, а під час свого перебування в далекосхідних столицях — є гостем найвищих тамошніх правителів, зокрема — представників американського світу. Тому такого його вислову не можна легковажити. Він підкреслив признаний в усьому теперішньому політичному світі факт, що центр ваги міжнародних подій пересунувся знову на Схід, до Азії, і що саме політика на азійському терені й у відношенні до того терену є мірилом загальної політики в зв'язку з конфліктом Схід-Захід.

Кидаючи погляд на політику республіканського режиму в ЗДА в минулому році, та ще й раніше, від президентської кампанії восени 1952-го року, чільний американський публіцист, постійний вашингтонський кореспондент „Ню Йорк Таймсу", Джеймс Рестон, звертає увагу в останньому недільному додатку на велику різницю між тодішніми закордонно-політичними гаслами й теперішнім формулюванням американської закордонної політики. Тоді, восени 1952-го року й у перших місяцях республіканської влади, говорилося про „визволення" уярмлених Совєтами народів (Рестон говорить про „визволення сателітів"), про американську вигру в холодній війні і про „масову відплату" у часі й місці за власним вибором. Тепер, мовляв, не чути ні словечка про ці речі. „Від січня 1953-го до січня 1955-го року політика республіканської адміністрації хиталася поміж пунктом дуже близьким до військової інтервенції і пунктом дуже близьким до угодівства". Коли в першому році свого правління президент Айзенгавер та його державний секретар виголошували промови, в яких натякали на можливості воєнної інтервенції збоку ЗДА, то не діставши підтримки від своїх союзників і не зробивши цими промовами враження на комуністів, тепер вони наче б відступили на позиції, що наблизились до позицій угодівства, до „апізменту".

В усякому разі президент Айзенгавер тричі відмовився від збройної американської інтервенції в таких моментах, в яких можна було силою спротивитися наступові комуністичного імперіялізму, але наражаючись на розпалення третьої світової війни. Це було тоді, коли у східньому Берліні робітники повстали проти комуністичної влади й тужливо ждали американської допомоги з Заходу, замість якої наспіли зі Сходу — совєтські танки для здавлення бунту. Вдруге така нагода трапилась, коли загибали оборонці Дієнбієнфу і сам шеф об'єднаних американських штабів адмірал Радфорд дораджував президентові кинути проти в'єтмінських комуністів масу літаків з двох літаконосців, що підійшли були вже до берегів Індо-Китаю. Врешті і адмірал Радфорд і державний секретар Доллес схилялись до того, щоб Сьома американська фльота активно встряла в оборону національ-китайського острівця Квімой, бомбардованого китайськими комуністами. В усіх трьох випадках президент Айзенгавер спротивився. „В наслідку, ми і не запобігли і не виграли так званих обмежених, обласних воєн в Азії", стверджує Рестон.

Як же виглядає оця нинішня закордонна політика Америки? Вона повна внутрішніх суперечностей. З одного боку, вона монтує антикомуністичні бльоки для спротиву комуністичній агресії, що прийшла б також у формі інфільтрації знутра (південний В'єтнам, Сіям, Маляйський півострів), з другого виразно виминає війну, не хотячи рискувати життям тисяч (а може й мільйонів) американців в обороні вартостей, що здаються замалими в порівнянні з величиною можливих втрат. Рестон звертає увагу на внутрішню незгоду серед самих республіканців щодо характеру закордонної політики. І можна доповісти собі, що одні республіканці є по стороні політики рішучої, принципової й рисковної, інші схиляються до хиткої, коньюнктурної й обережної. З переходом більшости в Конґресі у руки демократів ця ситуація може змінитись тому, що демократи, мабуть, є рішучіші у відношенні до комуністичного наступу в Азії, як республіканці.

Зрештою, в своїй оцінці актуальної міжнародної ситуації Рестон не бачить ніяких підстав для справжнього „замирення", а у довгій своїй статті навіть не вживає ні разу слова „співіснування". Він обмежується до ствердження, що світ поділений на два табори, подібні до двох велетнів, кожний з яких знає про силу другого і цілі яких цілком суперечні. Рестон не ставить ніяких прогноз. Він занадто обережний, щоб ворожити успіх угодівської течії в міжнародній політиці, про яку, між іншим, одверто заговорив сенатор Новленд, обвинувачуючи в угодівських тенденціях генерального секретаря ОН Гаммершилда, — і не приписує вирішної ролі в майбутніх закордонно-політичних рішеннях радикальній течії в об'єднаному штабі американських збройних сил та на правому крилі республіканської партії. Проте він признає, що в загальному, хоч ЗДА відступили від високих гасел визвольної політики з часів виборчої кампанії Д. Д. Айзенгавера, проте таки в минулому році здобули цілу низку політичних перемог над світовим комунізмом. Але, коли діло з вульканом, як про це висловився кардинал Спелман, то навіть найобережніша політика, що не хоче рискувати війною, не завжди може засипати полум'я вулькану та скерувати його ляву в бажаний бік. Світ живе в стані перманентної небезпеки війни, яка може розпочатись в Азії. І тому Азія стала знову центром уваги — політиків і військовиків.

Я. Петрів

НОВА РОЛЯ ТУРЕЧЧИНИ

Винстон Черчил, обговорюючи з президентом Рузвельтом пляни інвазії в опановану гітлерівською Німеччиною „твердиню Европи", дораджував спрямувати головний удар через „м'яке підчерев'я" Европи — її південно-східні окраїни.

Сьогодні, дивлячись очима Кремлю, що готується до удару, „м'яким підчерев'ям" західнього світу є, без сумніву, пояс держав на південних кордонах совєтсько-сателітської системи. Причин особливої вражливости цього пояса багато: це або сусідські суперечки „за межу" між складовими країнами пояса, або їх відсталий суспільний лад, вбогість та неграмотність населення, або господарський недорозвиток країни, а найчастіше декілька оцих прикмет укупі.

Керівники західнього світу добре розуміють, як важливо скріпити оборону проти небезпеки совєтського удару власне в цій смузі: вона ж бо обнімає простори з багатими земними копалинами (нафта Іраку та Ірану, хромова руда Туреччини) та стратегічними позиціями (комунікаційні вузли Чорноморських проток, Суезького каналу). З'єдинені Держави, чи то в рамках „4-ої точки", чи й поза цією програмою, допомагають країнам „м'якого пояса" скріпитись економічно.

Більші трудноші зустрічає політичне пов'язання цих країн за проводом західних великодержав: встрявання західніх потуг викликає в народів, що ще зовсім недавно вирвались зі складу імперій — оттоманської, британської чи французької, підозріння, що ось готується їх молодим державам нова імперіялістична кабала. В інтересі Кремлю представляти цим народам кожну ініціятиву Заходу — як американський імперіялізм.

У пригоді політичному плянуванню Заходу стала сьогодні закордонно-політична активність Турецької Республіки. Ось лише цими днями турецький прем'єр Аднан Мендерес у супроводі міністра закордонних справ та членів турецького парляменту відвідав столицю Іраку Багдад, в дорозі додому вступив у сирійський Дамаск та ливанський Бейрут, і плянує ще відвідати єгипетське Каїро. Усе це на те, щоб наладнати тісніші зв'язки з арабськими державами — важливою складовою частиною „м'якого пояса", звести їх до співпраці в господарській та військовій ділянках, скріпити їх оборонність.

Та це не відсьогодні виступає Туреччина з позитивною ініціятивою в міжнародній політиці. У поладнуванні сусідських непорозумінь, об'єднуванні до співпраці суміжних держав — турецька дипломатія має багатий досвід ще з часів між двома світовими війнами.

Усім відомо, що Турецька Республіка виникла в боротьбі з грецькою інвазією Анатолії в перших роках після першої світової війни. Та вже десять років пізніше, таки з турецької ініціятиви, Греція й Туреччина зв'язуються договором приязни, що перетривав другу світову війну і діє ще сьогодні.

Вже з кінцем 20-х років Туреччина започатковує розмови з іншими балканськими державами — Юґославією, Румунією, Болгарією — щоб довести до взаємного порозуміння і покласти кінець злосвісному „балканському казанові", що був полем вічних внутрішніх спорів та чужосторонніх інтриґ. У 1934 р. таки вдалося Туреччині звести докупи Юґославію, Румунію та Грецію; з ними уклала Туреччина Балканський Пакт, що ґарантував взаємні кордони та передбачав тісну господарську співпрацю. Балканський Пакт допровадив до замирення в цій частині Европи. Сараєво 1914 р. не повторилося на Балканах; Гітлер мусів шукати запальника війни в Данціґу.

Міжнародна діяльність Туреччини не обмежилась до південно-східньої Европи. Із своїми східніми сусідами — Іраком та Іраном і з Афганістаном уклала Туреччина в 1937 р. договір про ненапад.

Друга світова війна розгромила закордонно-політичні надбання Туреччини. Балкани попали під гітлерівський чобіт, в Іраку стояли британські з'єднання. Сама Туреччина ледве вдержала невтральність і уникнула „визволення".

Після війни, як тільки рішуча постава західнього світу проти затій Кремлю в Греції та проти його зазіхань на чорноморські протоки довели, що червоній Москві вільний світ хоче і може опертись — Туреччина знову відновила дипломатичну ініціятиву. „Зрада" Тіта супроти Москви відкрила нові можливості; доля ж Балканського Пакту навчила, що ніякий союз малих держав сам собою не встоїться проти удару світових велетнів. У своїй міжнародній діяльності Туреччина тепер розраховує на підтримку З'єдинених Держав.

На місці давнього Балканського Пакту постала договореність Туреччини, Греції та Юґославії, що знову ж пов'язана з ширшою організацією НАТО. У східньому напрямку Туреччина розширила коло своїх оборонних домовлень на Пакистан — державу, що до другої світової війни не існувала, сьогодні ж є важливою ланкою в західній оборонній системі. Договір з Пакистаном, підписаний у квітні м. р., передбачає спільний плян оборони, взаємну виміну військових, технічних та господарських інформацій, взаємне постачання зброї та інше.

Ірак, де перебував недавно прем'єр Мендерес, підписав був ще в 1946 р. з Туреччиною договір приязни. Ціллю відвідин Мендереса було підготовити оборонний союз арабських країн в оперті на Захід.

Арабські країни довго дивились підзорливо на Турецьку Республіку, побоюючись що в неї відновляться мрії про давню османську імперію. Тверда постава Туреччини під час другої світової війни при засаді „свого не дамо — чужого не хочемо" у великій мірі розвіяла ці підозри. Це дає Туреччині нагоду використати повністю її дипломатичний досвід при організуванні держав „м'якого підчерев'я" в оборонний пояс, при запевненій піддержці західнього світу.

ЕЛИС АЙЛЕНД ЗАКРИТО

Елис Айленд, ворота до Америки від 1892 року, перестав бути табором американської іміґраційної служби. В листопаді 1954 р. Генеральний прокуратор оголосив закриття цього портового іміґраційного центру, а разом із ним і ще п'ятьох інших подібних центрів у Сеатлі, Бостоні, Сан Франціско, Сан Педро та Гонолюлю. Елис Айленд, положений в нюйоркській затоці, майже біля самої Статуї Свободи, протягом шістьох десятків років правив за головний іміґраційний центр та порт в'їзду до Америки для більше як двадцятьох мільйонів її майбутніх громадян. Тільки протягом одного 1907 року тут було прийнято і перевірено один мільйон двісті тисяч іміґрантів.

Іміґраційну стацію на Елис Айленд було відкрито після постанови Найвищого Суду в 1890 р., якою справу іміґрації було передано від стейтових до федерального уряду. Там було побудовано шпиталь, приміщення для іміґрантів, приміщення для переслухування та огляду і пристань, і від 1892 року через Елис Айленд почали переходити мільйони сповнених надій іміґрантів, що шукали притулку на цих гостинних берегах.

Для цих новоприбулих, що репрезентували собою щось з п'ятдесят різних національностей, балакали кількома десятками різних мов та кількома сотками діялектів і належали до тузину різних релігій, Америка була краєм обітованим, надією на ліпше життя. Вони шукали тут свободи від мілітаризму та служби в арміях, від злиднів, від політичного переслідування. З Елис Айленду вони роз'їздились по американських містах і селах, щоб працювати по фармах, по фабриках і заводах, по майстернях чи склепах, або при будівництві мостів, шляхів та хмародряпів.

Історія Елис Айленду мала і свої темні сторінки, надто на початку свого існування. Збереглись оповідання про грубіянське поводження, жорстокий режим, погані умовини життя та харчування, але це було, без сумніву, наслідком браку досвідченого та достатнього числом персоналу.

„Три або й чотири рази на тиждень, від дев'ятої ранку до дев'ятої вечора, ми без перерви перевіряли та оглядали новоприбулих," — пише в своїх спогадах один з інспекторів Елис Айленду, описуючи 1907 рік, рекордовий в історії іміґрації, — „Мені здавалось, що цьому потокові ніколи не буде кінця. Кожні двадцять чотири години прибувало від трьох до п'яти тисяч люду, і я особисто перевіряв чотириста-п'ятсот душ щоденно. Нас просто заливала ця людська лявіна".

З вибухом першої світової війни приплив іміґрантів зменшився. 1921 р. були встановлені квоти для кожної національности, залежно від того, скільки осіб цієї національности вже живе у З'єдинених Державах. Після запровадження Іміґраційного закону 1924 року число іміґрантів на Елис Айленді ще зменшилось. Людей тепер стали перевіряти на пароплавах, перед висадкою.

В середині 30-их років весь іміґраційний центр на острові був перебудований та модернізований. Збільшено шпиталь, зорганізовано бібліотеку та читальню, а величезні залі з триповерховими ліжками перебудовано на чисті, добре провітрювані кімнати. Все це трохи скрасило нещасним змученим людям перебування на острові.

Елис Айленд має цікаву історію. Данське населення Ню Йорку сімнадцятого століття знало цей острів, як Острів Устриць, що правив їм за найулюбленіше місце для пікніків і маївок, аж поки через півтора століття це місце не стало приватною власністю ню-джерсійського фармера Самуеля Елиса, ім'ям якого він відтоді став називатись. Пізніше острів перейшов до стейту Ню Йорк і став називатись Ню Йорк Айленд, потім Бокінґ Айленд, а іноді його називали островом Чайки або островом Кіош. 1808 року його передано Федеральному урядові, який влаштував там склад пороху та арсенал. Острів перестав бути місцем розваги, а відколи там повішено відомого морського розбійника та його трьох помішників у році 1831, мешканці Ню Йорку та Ню Джерзі почали уникати цього страшного місця, бо за місцевим звичаєм вішальників залишено висіти на шибеницях, а острів почали називати островом Шибениці. 1841 року острів Шибениці був перетворений на фортецю з парою десятків гармат та залогою в 80 душ. Будова форту коштувала уряд 5,096 долярів.

Спочатку острів мав не більше, як три акри порослих травою скель та піскових мілин. Тепер він має територію в двадцять один акр, тобто збільшився в сім разів за рахунок землі та каміння з багатьох країн, привезених як баляст чужинецькими кораблями та виладовуваних роками в неглибоких водах навколо острова. І хоч сьогодні, нарешті, на острові нема більше іміґрантів, він і надалі лишиться аванпостом европейських країн.

Загальна Рада

Володимир Бараґура

ДИТИНА І ЇЇ ЛІТЕРАТУРА

(Доповідь, виголошена на вечорі, влаштованому заходом Культурно-Освітнього Реферату Об'єднаного Комітету м. Ню Йорку при співучасті Об'єднання Письменників „Слово" і Об'єднання Працівників Дитячої Літератури)

(7)

„Веселка" — це більшменш вислід заходів ОПДЛ створити один загальнонаціональний дитячий журнал після того, коли всі спроби створити його на базі „Мого Приятеля" чи пластового „Молодого Життя" не дали наслідків. ОПДЛ стоїть непохитно на становищі, що в нас замало письменницьких і ілюстраційних сил, замало матеріяльних засобів, а передусім читачів, щоб видавати кілька дитячих журналів.

Якщо йде про журнали для молоді між 14-18 роком життя, то тут справа загрозлива. Існуючі журнали, як „Аванґард", „Крила", „На Варті", „Молоде Життя", що є журналами різних молодечих організацій, потонули або в проблематиці своїх організацій, і стали через те одноманітні, або, що гірше, заплуталися й тупцюють на місці у світоглядових, програмових, а то й суто політично-партійних мудруваннях, а справді виховного та літературного матеріялу в них немає. Ця ділянка жде ще своєї розв'язки.

Кількома словами хочу згадати ще про читанки з рідної мови для шкіл і самонавчання. Хоч вони належать радше до ділянки шкільництва — дидактики й методики, все таки в них є багато вартісного літературно-мистецького матеріялу раніших і сучасних дитячих письменників. Видавнича діяльність в цій ділянці доволі жива, хоч не зовсім задовільна, зрештою не завжди з вини авторів, чи впорядників. Згадати варто такі видання, як „Мово Рідна" І. Корицького, „Слово Рідне" К. Кисілевського, „Лани", „Дніпро", „Київ" П. Волиняка. До тієї ділянки треба зарахувати й пляновані ОПДЛ видання Української Дитячої Енциклопедії та „Хрестоматії Української Дитячої Літератури".

Розвиток дитячої літератури залежить не лише від її працівників, але й від громадянства та різних організованих форм громадсько-національного життя — родинного дому, Церкви, школи, виховних організацій молоді.

Книжка має не лише свою духову сторінку — ідею, сюжет, зміст, фабулу, вона має також свою матеріяльну, фізичну сторінку. Щоб вона могла рости й розвиватися, вона мусить мати свого покупця. Книжка — це свого роду товар, на який мусить бути попит і який мусить мати свій збут.

Як ставиться до дитячої літератури загал батьків? Тільки нечисленні одиниці накреслюють плян лектури своїх дітей. Деякі дають читати дитині, що попало, інші взагалі нічого. І таких у нас найбільше.

Загляньмо в українську хату, навіть людини з університетською освітою. Знайдемо там багато дечого, але шафки з книжками треба довго шукати. Деколи й даремно. Батьки самі не читають, не купують книжок, чи дивниця, що діти теж не хочуть читати, не люблять книжки. І так цілими поколіннями батьки не читають, діти виростають на дозрілих громадян і, виховані на живому прикладі батьків — теж не читають. Батьки розманіжують дітей, дають їм шибку з вікна й зірку з неба, але одночасно власною рукою вливають у душу дитини отруту — дають їй гроші на т. зв. каміксі, щодо яких вже й американська публічна опінія зайняла неґативне становище, а навіть самі їх видавці під тиском тієї опінії, зобов'язалися більше не публікувати злочинних, страхітливих і аморальних каміксів. А добра й здорова рідна книжка залягає книгарські полиці... Чи хто з батьків дав бо своїй дитині попсований, чи затруєний харч, хоч він був би і дуже дешевий? То ж яким правом батьки дають їм затруєну морально отруєю лектуру?

Моя дитина не хоче читати! Ось загальне нарікання батьків. А наша відповідь: це ваша, батька, вина! Бо дитину треба навчити читати книжку, тобто не тільки навчити її техніки читання, але навчити її як читати книжку.

Коли ляїк перший раз піде на концерт симфонічної оркестри, він мучиться на ньому. Чому? Бо він не розуміє мови тонів. Та коли піде раз і другий з кимсь, хто знається на музиці й пояснить йому цю мову тонів, він за деякий час зрозуміє, що тонами можна віддати не лише шум дерев, свист вітру, хлюпіт води, але й такі беззгучні явища, як схід сонця, чи найінтимніші порухи людської душі. Розкрийте перед дитиною скарби книжки, а вона вже далі сама брестиме у чарівному світі мистецтва слова.

Як можна цього досягти? Передусім дитина мусить пізнати рідну мову, навчитися нею читати й писати. Це — перший крок. Тому пошліть дітей або до школи, де вчать української мови, або на курси українознавства, або навчіть самі читати. Далі підберіть відповідну до віку дитини книжку, не залеґку й не затяжку, щоб від першого разу не відстрашити дитини. Лектуру треба достосовувати до віку дитини. Ось головні розвоєві етапи:

Для дітей 2-3 року життя — казочки зі співом, ілюстровані альбоми.

Від 3 до 7 р. — казка, в якій виступають звірята й предмети, що живуть і думають, як люди. Дітей цікавить фантастика, міти, леґенди.

Від 7 до 12 р. — складніша казка, історичні, пригодницькі та біографічні оповідання, де рух і дія.

Від 12 до 16 р. діти любуються в героїзмі, винаходах, біографічних оповіданнях.

Від 16 до 21 р. усуцільнюється світогляд, будиться інтерес до філософських питань, до таких проблем, як релігія, Бог, душа, мистецтво, соціяльні проблеми.

Прочитайте з дитиною одну-дві книжки, далі підсуньте їй лектуру, хай сама читає, поцікавиться нею, хай дитина розкаже зміст. Поясніть дитині, коли вона просить, а не відпихайте її, мовляв, дай мені спокій. Купуйте й читайте самі книжки, хай дитина бачить живий приклад. Купуйте дітям книжки, хай мають свою бібліотеку. Не говоріть при дітях згірдливо про книжки й не захвалюйте чужих тільки тому, що вони написані чужими авторами. Не купуйте сами дітям „каміксів", а коли побачите їх у дитини, не викидайте їх, не деріть і не бийте дитини. Така метода ні до чого не доведе, заборонений овоч смакує найкраще! Якщо хочете відучити їх читати ці шкідливі речі, дайте дитині вартісну книжку, і вона напевно затужить за нею. Мені пригадується один американський фільм, у якому керівничка провінціяльної публічної бібліотеки зустріла під муром будинку хлопчика, що читав камік. Вона не відібрала цієї книжки в хлопця, але завела його до бібліотеки й дала гарно ілюстровану книжку. За деякий час хлопець став постійним відвідувачем бібліотеки. Чи в нас не існує ця сама проблема?

Така виховна праця батьків повинна йти впарі з подібною виховною працею Церкви, школи, курсів українознавства, молодечих організацій. Виховний вплив Церкви буде значно улегшений, якщо його підримати лектурою вартісної книжки. Рідна школа, яку форму вона не мала б, мусить так само в програму свого навчання ввести лектуру сучасних українських дитячих письменників, а не, як це здебільша практикується, обмежувати навчання до того матеріялу, що є в шкільному підручнику й читанках.

Те саме можна сказати про молодечі організації, які, на жаль, сьогодні замкнені в собі, ізольовані в своїх виховних ідеалах і методах, відмежовують себе від живого українського життя й загалу, а то й ніякої уваги не звертають на вагу рідної дитячої книжки у вихованні молоді.

Над дітьми треба попрацювати, щоб здобути їх для книжки. Це роблять багаті й висококультурні нації, тому й нам це легко само від себе не прийде. Найбільші американські щоденники видають

(Закінчення на стор. 4-ій)

Проф. Микола Чубатий

ВИЯСНЕННЯ В СПРАВІ ІСТОРІЇ ЦЕРКВИ В ЕНЦИКЛОПЕДІЇ НТШ

(Закінчення)

Історія Церкви в Енциклопедії НТШ

Публіцистична полеміка проти авторів Історії Церкви підносить також закиди, що сама Історія Церкви написана сторонничо, отже ненауково. Признаю, що ця Історія Церкви в Україні справді різниться сильно від дотеперішніх представлювань Історії Української Церкви. А причина в тому, що за останніх 30 років наука сильно поступила, появилися нові, досі невідомі, опубліковані та неопубліковані історичні джерела, які змушують вченого історика перевести основну ревізію дотеперішніх поглядів на історію Української Церкви.

Критичний історик мусить ствердити сумлінно, що ніяка ділянка історії українського народу дотепер не була так основно фальшована, як історія Української Церкви, дотепер насвітлювана однобічно по лінії інтересів Москви — „Третього Риму" або по лінії інтересів Польщі. Суто українського підходу до Історії Української Церкви так як не було, бо всі наші більші історики, з патріярхом української історіографії Михайлом Грушевським включно, не робили самостійних джерельних дослідів Історії Української Церкви; до того нові джерела були їм зовсім невідомі.

Помітну ревізію в цій ділянці почали робити в своїх поглядах на історію Церкви в Україні вже пок. В. Липинський, Дмитро Дорошенко та інші, не говорячи вже про молодших західньо - українських істориків. Нині вже є історичним пережитком твердити, що Берестейську Унію створили поляки на погибель українського народу, коли історичні джерела стверджують понад всякий сумнів, що поляки вороже ставилися так само до українського православія, як і до українського грецького католицтва, бо інтерес Польщі вимагав ширення польського латинського католицтва. Нині вже пережитком є писати, що грецьке католицтво на Правобережній Україні впало само, коли ми нині є свідками, як брутально та сама Москва нищить грецьке католицтво в Західній Україні. Український історик Церкви, православний він чи католик, мусить визволитися від поглядів на історію Церкви в Україні, накинених російською чи польською історіографією; навпаки, спираючись на нових джерелах, він зобов'язаний шукати творчих та національно конструктивних починів так серед українського православія, як і українського грецького католицтва, що українську націю підносили на духові вишини, як ось проба утворити український патріярхат в Києві в 20-их роках 17-го сторіччя.

Нині історична наука стверджує, що ані українське православіє не було московським твором, ані українське католицтво польським. Перше було консервативною струєю — зберігати єдність з Візантією, навіть коли вже вона лежала в руїні й ані релігійно, ані культурно не могла вже бути джерелом для духового зросту українського народу.

Друга струя церковного об'єднання з Римом, це була поступова церковна та культурна струя в Україні — шукати тісних зв'язків із Західньою Европою, а по упадку Царгороду — з ренесансовим Римом, тоді джерелом найвищої культури. І консервативна українська церковна православна струя, і поступова українська прокатолицька струя були поборювані політичними противниками українського народу Москвою та Польщею, коли вони були виявом культурної та духової самостійности України.

Саме по лінії оцих напрямних, шукати за конструктивною релігійно - церковною творчістю української єрархії та мас при використанні нових джерел, написана нова Історія Церкви в Енциклопедії НТШ. На речеву критику наших історичних поглядів обидва автори завжди готові дати відповідь.

Кінчаючи оце вияснення, автор цих рядків глибоко переконаний, що піддержання високого авторитету єрархії обох українських Церков — УАПЦ та Греко - Католицької Церкви лежить в животнім інтересі української справи. Так само вияснення нашого минулого при допомозі новочасної історичної аналізи фактів та синтези вислідів лежить рівно ж в животнім інтересі українського народу. Тільки ці два аспекти присвічували авторові цих рядків, як і другому авторові при писанні Історії Церкви. Провідною думкою їх праці були слова Святого Письма: „Пізнайте Правду, а Правда освободить вас".

КОМУНІКАТ УККА

В СПРАВІ СТАТТІ „ГОМОНУ УКРАЇНИ"

Екзекутива Українського Конгресового Комітету Америки розглянула на своєму засіданні дня 13 січня 1955 р. справу статті, опублікованої в канадійському, торонтському тижневику „Гомін України" під назвою „Д-р Витвицький простягає до УКК руку за грішми". Стаття починається так:

„5-го листопада ц. р. відбулося засідання Екзекутиви УККА, на яке „зволили ласкаво прибути" „пан президент УНР" д-р С. Витвицький. На два засідання Ради Директорів УККА, які попередили засідання Екзекутиви і на які д-р С. Витвицький, як репрезентант еміграційної інституції, званої УНРада, був запрошений, д-р С. Витвицький — як про це було подано у статті д-ра П. Мірчука в „Г. У.", ч. 45 — не прибув".

Екзекутива УКК стверджує: а) що Президент д-р С. Витвицький був запрошений не на два, а тільки на одно засідання Ради Директорів УККА. На те засідання він не міг прибути, про що повідомив телефоном, а крім того окремим листом урядуючого заступника Голови УКК п. Д. Галичина. На тому ж засіданні Ради Директорів вияснив неприбуття д-ра С. Витвицького член Виконного Органу УНРади, п. М. Воскобійник; б) що дня 5-го листопада 1954 р. зовсім не було засідання Екзекутиви УККА. Натомість у нюйоркському готелю „Нюйоркер" відбулася цього дня вечором заініційована Екзекутивою УКК товариська зустріч, в якій взяли участь члени Екзекутиви і деякі члени Політичної Ради та Президент д-р Степан Витвицький в товаристві нашого відомого і заслуженого вояка-ветерана генерала О. Загродського. Зустріч відбулася при вечері і тому мала приватний, товариський інтимний характер.

Екзекутива УККА стверджує, що д-р С. Витвицький був цього вечора гостем Українського Конгресового Комітету. Наша давня традиція і загально прийняті звичаї накладають на нас усталені культурні норми гостинности. Найосновнішою з них є та, що з товариських, інтимних зустрічей, відбутих за спільною вечерою, не виноситься нічого на прилюдне форум при допомозі преси. Право гостинности накладає після гостини однакові обов'язки стриманости як на господарів, так і на гостей. Автор названої статті своїми „ревеляціями" про цю зустріч нарушив не тільки загально прийняті культурні правила гостинности, але й представив характер зустрічі в невірному світлі. Крім того глузливим тоном і тенденцією статті допустився зневаги не тільки особи Президента д-ра С. Витвицького та ген. О. Загродського, але й усіх інших учасників зустрічі.

Екзекутива УККА осуджує такі засоби пресової кампанії та закликає всю українську пресу понехаяти їх в ім'я національного добра, щоб не спричинювати замішання й братоненависництва в українській громаді, що саме тепер у боротьбі з большевицьким окупантом потребує консолідації на основах здорових моральних засад.

Український Конгресовий Комітет Америки

Вступайте в члени Українського Народного Союзу!

● **34-річний капітан Перкінс,** пілот гелікоптера, дістав, як перший американець за останніх сто років, срібну медалю від англійського морського командування за те, що в листопаді мин. року знизив свій гелікоптер майже над самі розбурхані морські хвилі й вирятував ліхтарника з морської рухомої ліхтарні, що зірвалась з линв і перевернулась під час шторму.

● **Члени парляменту на Формозі** 306 голосами проти 0 при всіх присутніх у парляменті ратифікували договір приязни і взаємної допомоги з З'єдиненими Державами. ЗДА цього договору ще не ратифікували і він знаходиться щойно в сенатській комісії для закордонних справ.

КНИЖКА Й ЧАСОПИС — НАЙНЕОБХІДНІШІ РЕЧІ В ДОМІ КУЛЬТУРНОЇ РОДИНИ.

ЗМІНА АДРЕСИ!

Ще раз пригадуємо нашим передплатникам, що зміняють місце свого побуту, щоб одночасно з повідомленням про зміну адреси обов'язково присилали поштовими марками 10 ЦЕНТІВ за виготовлення нової адресової клішки, а члени УНС ще й число свого Відділу.

Адміністрація „Свободи".

Англійський зрадник-дипломат подав знак життя

Лондон. — Гю де Монсі Бурджес, один із двох високих англійських урядовців міністерства закордонних справ, які при таємничих обставинах зникли були в травні 1951 року, прислав із невідомої місцевости різдвяні побажання своїй матері, що живе в Лондоні. Бурджес зник разом із своїм приятелем, Доналдом МекЛіном, що був тоді головою американського відділу в англійському міністерстві закордонних справ. Обидва безсумнівно втекли за залізну завісу. Слідство, що його повели були тоді органи безпеки всіх західніх держав, не було оприлюднене, — було відомо тільки, що в англійських і американських політичних і військових колах зчинилась тоді справжня паніка, бо ті англійські дипломати знали про найбільші тайни. Правдоподібно, вони довідались, що англійсько-американська контррозвідка почала підозрівати їх. У вересні 1953-го року дружина МекЛіна вихала з трьома дітьми до Швайцарії, а звідтіль вибралася в подорож буцімто до Австрії — і теж безслідно зникла, переїхавши ймовірно автом на мадярську територію. Останній лист від Бурджеса має поштову марку з Лондону, з портової дільниці міста; дана поштова контора міститься недалеко причалу, до якого за день перед тим причалив був совєтський вантажний корабель „Бєлоостров".

Еспанія домагається дозволу мати свого обсерватора в ОН

Об'єднані Нації. — Еспанський уряд звернувся до генерального секретаря Об'єднаних Націй Гаммершилда з просьбою дозволити їй мати при ОН свого постійного обсерватора. Генеральний секретар має право сам, не запитуючи Генеральної Асамблеї, допускати обсерваторів від тих держав, які не є членами ОН. Після того, як в 1946-му році Об'єднані Нації поручали бойкот Еспанії, вони зревідували це своє становище в 1950-му році й допустили Еспанію до різних агенцій, що підлягають Об'єднаним Націям. Можна сподіватися, що комуністичний бльок держав в ОН протестуватиме проти еспанського обсерватора, зате З'єднені Держави обіцяли Еспанії свою підтримку в цій справі.

Після 31 січня американські вояки втратять право на різні привілеї

Вашингтон. — Департамент оборони повідомляє, що вояки, які зголосяться до військової служби після 31 січня цього року, втратять право на різного роду привілеї, що прислуговували ветеранам війни в Кореї. Але навіть ті рекрути, які зголосяться в січні цього року, будуть мати військової служби, — (за яку прислугову їм окрема винагорода), — стільки, скільки днів вони служитимуть в січні цього року, бо, згідно з розпорядком президента Айзенгавера, вояків після 31 січня не прислуговує право на привілеї, які мали корейські ветерани. До цих привілеїв належали: 1. За кожний день військової служби вони мали право дістати від держави гроші на студії впродовж півтора дня, отже могли студіювати 36 місяців державним коштом, якщо вислужили повні два роки в війську. 2. Кожний ветеран мав право на позичку для будови дому, купна фарми або відкриття підприємства. 3. Кожний вояк, який втратив здібність до праці, мав право державним коштом перейти відповідний вишкіл, щоб набути нової фахи. Крім цього ветерани мали право на інші привілеї, які вже не будуть доступні тим воякам, які почнуть службу після 31 січня цього року.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ПЛЕНФІЛД, Н. ДЖ. — Т-во ім. І. Франка відд. 372, повідомляє всіх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 22. січня 1955, о год. 6:30 веч., в Домі VFW, Вашингтон вул. Просить всіх членів точно прийти на означений час і вислухати річного звіту як також буде вибір нового заряду на 1955 рік. — А. Кручак, секр.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. — Повідомляється членів відд. 234, Т-ва Запорозька Січ, що річні збори відбудуться в суботу, 22. січня 1955, о год. 7ій веч., в У. Н. Домі. Присутність всіх членів обов'язкова. Буде звіт за 1954 рік і вибір нового уряду на 1955 рік. Тих, що платитимуть членські вкладки, просимо прийти скорше, щоб через збирання вкладок не припізнюватися із розпочаттям зборів. — І. Іваник, фін. секр.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ. — Повідомляється усіх членів, що річні загальні збори Б-ва ім. Б. Хмельницького відд. 245, відбудуться в неділю, 23-го січня, о год. 7-ій веч., в залі Укр. Прав. Громади св. Тройці при 824 Adeline St. Обов'язком кожного члена явитися на цих зборах. Збори відбудуться о годину пізніше, якщо на означений час не явиться вимагана статутом скількість членів. — М. Скорупад, предс.; Н. Сабат, кас.; З. Федорович, рек. секр.

Дитина і її література

(Закінчення зі стор. 2-ої)

спеціяльні додатки з порадами для малих читачів і батьків, музеї відкривають свої залі для виставок дитячих видань, славні мистці сцени розказують дітям казки, відбуваються для дітей спеціяльні фільмові демонстрації. Видавці дитячих книжок заохочують дітей, щоб самі ілюстрували книжки, бо це дає авторам, ілюстраторам і видавцям матеріял зорієнтуватися, як діти інтерпретують текст, які їх зацікавлення й потреби.

Реасумуючи сказане, я хочу подати його в кількох висновках:

1) Не зважаючи на еміграційні труднощі, українська дитяча література живе й розвивається.

2) Дитяча література мусить бути визнана окремою ділянкою літературно-мистецької творчости. У зв'язку з тим мусить постати й критика дитячої літератури, а питанням її й дитячим авторам мусить бути відведене своє місце в оглядах історії української літератури, енциклопедіях, хрестоматіях і літературно-мистецьких журналах.

3) Кадри активних дитячих письменників мусять бути поповнені свіжими силами: а) існуючих дитячих письменників, які з певних мотивів тепер замовкли, б) допливом свіжих сил з-поміж уже завершених письменників, які працюють в ділянці літератури для дорослих, в) допливом нових адептів з-поміж поетів-початківців.

4) Мусить бути упорядкована видавнича справа, щоб на книжковий ринок попадали тільки вартісні видання. Ця справа може бути наладнана або через створення центрального дитячого видавництва, або через створення при ОПДЛ оціночної комісії, яка кваліфікувала б твори до друку.

5) У зв'язку з тим ОПДЛ мусить бути переорганізоване й заактивізоване.

6) В проблему дитячої літератури мусять бути втягнені активно батьки та організовані форми національно-громадського життя, як Церква, школа й молодечі організації та найширші кола громадянства.

7) Всі згадані вище чинники мусять піклуватися молодим читачем, щоб збудити його інтерес до лектури рідної книжки. Зокрема, треба звернути увагу на книжкову лектуру й журнал для юнацтва від 16 до 21 р. життя, коли то молодь переходить біологічні, фізіологічні й психологічні зміни, а її зацікавлення входить у ділянку філософії, життєвої проблематики, релігії, сенсу життя й буття.

Це були б оці найважливіші постуляти, які ставить перед нами проблема дитячої літератури на американському терені.

(Кінець)

● У совєтському повідомленні говориться про двох „американських шпигунів", естонців, які нібито служили під час останньої війни в німецькій армії, втекли до Швеції, а звідтіля поїхали до ЗДА на „шпигунський перевишкіл" і були скинені з парашутами ще літом минулого року на естонську територію. Одного з них буцімто застрелено в перестрілці, а другого схоплено.

Купуйте в підприємствах, що оголошуються в „Свободі"

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

Посмертна Згадка

АНДРІЙ КОРНИЛО, член Б-ва св. І. Хрестителя відд. 270 У. Н. Союзу в Джерзі Ситі, упокоївся по короткій недузі 16. січня 1955 р. Покійний народився 1888 року в селі Остобіж, пов. Рава Руська, Зах. Україна. Полишив в смутку 2 доньки Анну і Марію, 2 зятів і 3 внуків. Похорон відбудеться 20-го січня з погребового заведення Івана Ковальчика, 129 Grand St., до церкви св. Петра й Павла при Green і Sussex St., а відтак на цвинтар Holy Cross, Arlington, N. J. — В. Й. П.!

М. Баран, фін. секр.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

КУПУЙТЕ В ПІДПРИЄМСТВАХ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬСЯ В СВОБОДІ!

ТАРЗАН, ч. 3396. Золота нагода.

Відведену до пивниці під палацом Ел Магмуда мавполюдину, прив'язали за руки й ноги до великого стовпа. Згори, з віддалі доходили звуки дивної музики.

— Скажіть, — запитав Рамбула невдаха Гарріген, — де мій приятель? — Він з'явиться на розвагу пізніше! Тепер ми обідаємо.

Пізніше ви вилікуєте рану Ел Магмуда, — м'яко сказав Рамбул. — За золото... правда? — Так... так! хихотів Гарріген. — Я вилікую його за золото... за багато золота!